

میانجی‌های اجتماعی در انتظار چراغ سبز

صفر تا صد سه‌جانبه‌گرایی در تأمین اجتماعی

گزارش

از ۱۱ آبان سال ۹۸ که پیشنهاد تصویب «لایحه دوفوریته ماده واحده اعمال سه‌جانبه‌گرایی در ارکان عالی سازمان تأمین اجتماعی» در هیات وزیران ثبت شد تا ۱۱ خرداد سال ۹۹ که خبر تصویب این لایحه در کمیته تخصصی دولت رسانه‌ای شد، ۲۱۱ روز فاصله وجود دارد. در این مدت، نظرهای متفاوتی درباره چرایی تعلل دولت در تصویب آن شنیده شد. برخی می‌گفتند که عزم وزیر رفاه برای تصویب این لایحه در دولت جدی است و برخی هم بر بی‌توجهی ذی‌ربطان تأکید داشتند. البته پیاده‌سازی سه‌جانبه‌گرایی در «سازمان تأمین اجتماعی» یکی از اولین وعده‌های «محمد شریعتمداری» در زمان انتصابش به عنوان وزیر رفاه بود؛ اما نمایندگان مجلس دهم هم پیگیر آن بودند و در ۲۲ دی ماه سال ۹۸ یعنی ۱۰ روز قبل از برگزاری انتخابات مجلس یازدهم آن را در کمیسیون اجتماعی تصویب کردند. با این حال، در مجلس یازدهم پیگیری و اجرای این مصوبه در دستور کار قرار نگرفت؛ هرچند بر اساس اعلام «عمران نعیمی»، مدیرکل امور حقوقی و قوانین سازمان تأمین اجتماعی با ارسال لایحه مصوبه دولت به مجلس رسیدگی به آن «طبق آیین نامه داخلی مجلس» قابل انجام خواهد بود.

در اساس، منظور از سه‌جانبه‌گرایی، برابر شدن سهم سه‌گروه مشارکت‌کننده در سازمان تأمین اجتماعی یعنی کارگر، کارفرما و دولت (شرکای اجتماعی) از صندلی‌های ارکان تصمیم‌گیری سازمان، یعنی هیات‌امنا یا شورای عالی تأمین اجتماعی، هیات نظارت بر سازمان و هیات مدیره است. رعایت سه‌جانبه‌گرایی تأکید «سازمان بین‌المللی کار» و بنیان شکل‌دهنده آن است، چراکه کارگر، کارفرما و دولت در ارکان تصمیم‌گیری تقریباً به یک اندازه سهم دارند؛ پس این ساختار باید در نهادهای کار و تأمین اجتماعی کشورهای عضو سازمان بین‌المللی کار پیاده شود. هدف این است که اگر یکی از این گروه‌ها در اداره یک نهاد اجتماعی قوانینی برخلاف قوانین مصوب را تصویب و یا اینکه قوانین موجود را بی‌اثر کند، سایر گروه‌ها جلوی این تغییرات غیرقانونی و کج‌رو را بگیرند. این امر تنها زمانی ممکن می‌شود که هر سه گروه به یک میزان قدرت چانه‌زنی و اثرگذاری را داشته باشند.

سیر تکاملی سه‌جانبه‌گرایی

با این حال در سال ۵۴ که قانون تأمین اجتماعی در مجلس شورای ملی تصویب شد و تأمین اجتماعی «سازمان» نام گرفت، در سال ۵۸ که اساسنامه سازمان به صورت رسمی تصویب شد، در سال ۸۷ که اساسنامه سازمان تأمین اجتماعی مورد بازنگری هیات وزیران قرار گرفت، در سال ۸۹ که اساسنامه سازمان بازم مورد بازنگری قرار گرفت و سازمان تبدیل به صندوق و «هیات‌امنا» جایگزین نهاد قدیمی «شورای عالی تأمین اجتماعی» شد، سه‌جانبه‌گرایی، بارها نقض شد؛ اما ظاهراً دولت دوازدهم قصد ندارد که نقض سه‌جانبه‌گرایی به یک سنت تبدیل شود.

بازگشت به اساسنامه سال ۵۸

تا این لحظه که حدود دو ماه از آغاز به کار دور یازدهم مجلس شورای اسلامی می‌گذرد، هنوز تکلیف لایحه اعمال سه‌جانبه‌گرایی در ارکان عالی سازمان تأمین اجتماعی مشخص نشده است. همین امر مورد گلابه‌گروه‌های کارگری و کارفرمایی یعنی دو ضلع دیگر سه‌جانبه‌گرایی قرار گرفته است؛ اما آنچه مهم است تغییراتی است که در اساسنامه سازمان تأمین

اجتماعی پس از تصویب این لایحه اعمال می‌شود. تاکنون در این مورد اظهار نظر قطعی شنیده نشده است؛ اما مدیرکل امور حقوقی و قوانین سازمان تأمین اجتماعی در زمان اعلام خبر تصویب سه‌جانبه‌گرایی در ارکان عالی سازمان تأمین اجتماعی در کمیسیون تخصصی دولت اعلام کرد: «لایحه ساده واحده مذکور به منظور تحقق رویکرد سه‌جانبه‌گرایی و احیاء شورای عالی تأمین اجتماعی با ساختار سابق و با هدف مشارکت نمایندگان تشکلهای کارگری، بازنشستگان و جامعه کارفرمایی در اداره امور کلان سازمان تأمین اجتماعی که همواره یکی از مطالبات بحق تشکلهای مذکور سازمان بوده، تدوین شده است.»

نعیمی افزود: «مطابق این لایحه، ضمن خروج سازمان تأمین اجتماعی از شمول قوانین و مقررات مغایر رویکرد مذکور، پیشنهاد احیای شورای عالی تأمین اجتماعی با همان ترکیبی که سابقاً (در سال ۱۳۵۸) وجود داشت، ارائه شده و از این طریق موجبات مشارکت و رضایتمندی ذی‌نفعان سازمان اعم از بیمه‌شدگان، کارفرمایان و مستمری‌بگیران را فراهم خواهد آورد.» اشاره نعیمی به قانون موجود در سال ۵۸، به ترکیب ارکان سازمان در اساسنامه سازمان تأمین اجتماعی بازمی‌گردد که در ۱۰ شهریور ۱۳۵۸ به تصویب هیات وزیران رسید. این اساسنامه به پشتوانه «لایحه قانونی اصلاح قانون تشکیل سازمان تأمین اجتماعی» تدوین و تصویب شد که ۲۸ تیر سال ۵۸ به تصویب رسیده بود. هدف شورای انقلاب از تصویب این لایحه، حفظ استقلال سازمان تأمین اجتماعی بود. به همین خاطر در بخشی از ماده یک این لایحه عنوان شده است: «سازمان دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی و اداری است و امور آن منحصراً طبق اساسنامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، اداره خواهد شد.»

ترکیب شورای عالی تأمین اجتماعی چگونه بود؟

بنابراین رجعت به اساسنامه سال ۵۸، با توجه به تغییرات ناگوار بعدی که در اساسنامه سازمان اعمال شد، از نظر گروه کارگری، کارفرمایی و دولت می‌تواند امیدبخش باشد. نگاهی به ترکیب ارکان سازمان تأمین اجتماعی در اساسنامه سال ۵۸ نشان می‌دهد که شورای عالی تأمین اجتماعی از چهار عضو دولتی، سه عضو کارفرمایی و سه نماینده بیمه‌شدگان

تشکیل شده؛ اما در مورد هیات مدیره، اوضاع متفاوت است؛ چرا که قانونگذار در ماده ۱۰ بدون اشاره به لزوم حضور نمایندگان گروه کارگری و کارفرمایی در این رکن، ترکیب اعضای سه‌نفره آن را چنین معرفی کرده است: «رئیس هیأت مدیره که سمت مدیر عامل را دارا است از بین افرادی که در امور و تأمین اجتماعی دارای بصیرت و سوابق ممتد باشند و با پیشنهاد وزیر بهداشت و تصویب هیأت وزیران تعیین می‌شوند. دو نفر عضو اصلی هیأت مدیره با پیشنهاد وزیر بهداشت و تصویب هیأت وزیران تعیین می‌شوند و یک نفر عضو علی‌البدل هیأت مدیره که از بین اعضای عالی رتبه سازمان به ترتیب مذکور در مورد اعضای اصلی، تعیین خواهد شد.»

اقدام غلط دولت دهم در قطع مشارکت شورای عالی

«آهنگی‌ها»، عضو هیات مدیره کانون عالی کارفرمایان و نایب رئیس کمیسیون مالیات، کار و تأمین اجتماعی اتفاق بازرگانی ایران معتقد است که رعایت سه‌جانبه‌گرایی در سازمان تأمین اجتماعی به جهت حفظ حیات آن ضروری است. وی در شرح نظر خود به آتیه‌نو، ابتدا به ماهیت حقوقی سازمان تأمین اجتماعی اشاره کرد و گفت: «سازمان یک نهاد عمومی غیردولتی است که با حق بیمه‌های سهم کارگر و کارفرما، بیشتر منابع ایفای تعهدات خود را فراهم می‌کند. از این جهت یک نهاد غیردولتی درآمد و هزینه‌ای محسوب می‌شود؛ اما از آنجا که دولت هم مسئولیت‌هایی در قبال کارگران و احاد جامعه دارد و در قوانین وضع شده از سوی مجلس شورای اسلامی هم پرداخت سهمی از حق بیمه‌های برخی از اقشار زیر پوشش سازمان را برعهده دارد، از قدیم به عنوان شریک اجتماعی این دو گروه وارد ارکان تصمیم‌گیری سازمان شده است. البته دولت‌ها در سال‌های گذشته منابع لازم برای پرداخت سهم حق بیمه‌های اقشار خاص مانند قالیبافان را تدارک ندیدند و از این بابت به سازمان تأمین اجتماعی بدهکار هستند؛ در حالی که پرداخت سهم سازمان از واجبات است.»

او افزود: «با این حال در دولت دهم با مصوبه مجلس، شورای عالی تأمین اجتماعی ملغی شد. آنها به غلط مشارکت شورای عالی تأمین اجتماعی را قطع کردند. به همین دلیل ما سال‌هاست که پیگیر بازگشت شرکای دولت در تصمیم‌گیری‌های کلان هستیم؛ چراکه این امر کنترل اموال و شفافیت را بیشتر می‌کند. ما به هر شکل برای احیای سه‌جانبه‌گرایی بسیار تلاش و مجلس دهم را به کانون تلاش خود تبدیل کردیم اما به دلیل اینکه دوره مجلس تمام شد، موفق به تبدیل لایحه سه‌جانبه‌گرایی به قانون نشدیم. در حال حاضر مجلس

یازدهم تاکنون قدم مثبتی برای بررسی این لایحه در صحن علنی برنداشته است. ضمن اینکه ۵۰ نماینده مجلس باید برای به جریان انداختن این لایحه درخواست دهند. البته دولت هم لایحه‌ای را تهیه کرده و امیدواریم با توجه به حساسیت موضوع، دو طرف سرعت عمل بیشتری به خرج دهند تا این لایحه زودتر به نتیجه برسد.»

آهنگی‌ها با بیان اینکه تصویب این لایحه در جهت تقویت سه‌جانبه‌گرایی نتایج بسیار مثبتی به دنبال خواهد داشت، افزود: «با هدف حداکثرسازی مطلوبیت این لایحه برای شرکای اجتماعی، مجدد باید شورای عالی تأمین اجتماعی با سنت گذشته احیا و تعداد نماینده‌های هر سه گروه تا حد امکان برابر شود. با انجام این تغییر دیگر سازمان یک‌جانبه اداره نمی‌شود. طبیعی است که حضور نماینده بازنشستگان در شورای عالی تأمین اجتماعی می‌تواند به اتخاذ سیاست‌هایی که منافع بازنشستگان هم در آنها لحاظ می‌شوند، کمک کند. هرچه هست سازمان دیگر به صورت یک‌جانبه اداره نخواهد شد. از طرفی شورای عالی تأمین اجتماعی به نسبت هیات‌امنا، از لحاظ حقوقی، قدرت اجرایی و نظارتی بیشتری بر بخش سرمایه‌گذاری سازمان دارد؛ در نتیجه ما شاهد بهبود کارایی بخش سرمایه‌گذاری نیز خواهیم بود.»

مزایای بی‌شمار سه‌جانبه‌گرایی

نایب رئیس کمیسیون مالیات، کار و تأمین اجتماعی اتاق بازرگانی ایران در مورد دیگر مزیت تبدیل هیات‌امنا به شورای عالی و لحاظ شدن سه‌جانبه‌گرایی در آن، گفت: «زمانی که نظارت گروه‌های کارگری و کارفرمایی در ارکان سازمان تقویت شود، مجلس نمی‌تواند قوانینی را در حوزه بیمه‌ای وضع کند که بار مالی آن روی کاغذ بر عهده دولت است، اما سازمان باید آن را متقبل شود. بنابراین اگر مجلس بخواهد بار مالی جدیدی برای دولت ایجاد کند که در نهایت سازمان باید آن را متقبل شود، می‌توان از طریق شورای عالی تأمین اجتماعی مجلس را از تبعات این تصمیم مطلع کرد و جلوی ایجاد بار مالی مضاعف برای سازمان در حوزه بیمه‌ای را گرفت. دولت تنها باید در شرایطی بار مالی حق بیمه‌ها را متقبل شود که منابع آن را موهبه‌مود بودجه عمومی پیش‌بینی کند. به همین دلایل مزایای اجرای سه‌جانبه‌گرایی در سازمان بی‌شمار است.»

پیام عابدی

روزنامه‌نگار

چهارمین تأمین؟

مراجعه ۳۳ هزار بیمه‌شده به درمانگاه تأمین اجتماعی نپاوند

علیرضا صفری، مدیر درمان تأمین اجتماعی استان همدان از مراجعه تعداد ۲۳ هزار و ۲۱۶ نفر به درمانگاه تأمین اجتماعی نپاوند و دریافت خدمات درمانی در سه ماهه نخست امسال، خبر داد. او درباره عملکرد درمانگاه شهرستان نپاوند گفت: از این تعداد بیمار، ۲۱ هزار و ۵۱۵ نفر دارو دریافت کردند که از نظر تعداد ارقام بیش از ۷۱ هزار و ۵۵۱ قلم دارو و از نظر ریالی بالغ بر ۴ میلیارد و ۵۲۳ میلیون و ۲۳۱ هزار و ۹۲۰ ریال دارو دریافت کرده‌اند.

مدیر درمان تأمین اجتماعی همدان عملکرد سه ماهه سایر واحدهای درمانگاه نپاوند را ارزشمند خواند و بیان داشت: در طول این مدت، تعداد هزار و ۳۹۱ نفر به آزمایشگاه این مرکز آزمایش به ارزش ریالی ۳۱۴ میلیون و ۸۳۷ هزار و ۶۵۰ ریال انجام شده است. در قسمت رادیولوژی نیز به بیش از ۴۵۰ نفر ارائه خدمت صورت گرفته است.

تمدید مهلت پرداخت بیمه‌شدگان خاص

جعفر سمساری، مدیرکل تأمین اجتماعی استان آذربایجان شرقی از تمدید مهلت پرداخت حق بیمه بیمه‌شدگان خاص به علت مشکلات ناشی از کرونا تا پایان مرداد ماه ۹۹، خبر داد. او با اعلام این خبر گفت: با عنایت به مشکلات ایجاد شده ناشی از شیوع ویروس کرونا و به منظور حفظ و تداوم بیمه‌پردازی بیمه‌شدگان خاص (غیراجباری) و ایجاد تسهیل در این زمینه، مهلت انجام فرایندهای مربوط به انعقاد قرارداد و پرداخت حق بیمه متقاضیان و بیمه‌شدگان صاحبان حرف و مشاغل آزاد، ادامه بیمه به صورت اختیاری، باربران، خادمان ثابت مساجد، زنبورداران، قالیبافان، بافندگان فرش و شاعران صنایع دستی شناسه‌دار، ایرانیان خارج از کشور و اتباع خارجی که در اسفند ماه ۹۸ و فروردین و اردیبهشت ماه سال جاری خاتمه یافته تا پایان مرداد ماه ۹۹ تمدید می‌شود.

نقدیر تأمین اجتماعی از خبرنگاران خراسانی

جلال جهان‌نیا، مدیر درمان تأمین اجتماعی خراسان شمالی با بیان اینکه خبرنگاران چشم‌بینا و مورد وثوق مردم در مطالبه‌گری از مسئولان و بازوی قوی دستگاه‌های اجرایی در شناساندن خدمات و اقدامات آنها به مردم هستند، از مدیران و خبرنگاران رسانه‌های استان تقدیر کرد. در دیدار او با مدیران رسانه‌ها و خبرنگاران استان که به مناسبت گرامیداشت روز خبرنگار انجام شد، وی ضمن ارائه گزارش اقدامات حوزه درمان تأمین اجتماعی گفت: با توجه به رشد سریع تکنولوژی‌های نوین ارتباطی و فضای مجازی و لزوم بهره‌مندی از امکانات و ظرفیت‌های آن که مانند تیغی دولبه است، باید آموزش‌های لازم در خصوص نحوه استفاده از آنها را به فرزندانم ببیاموزیم تا مورد حمله تبلیغات گسترده و منفی شبکه‌های معاند که بنیان خانواده‌ها را هدف گرفته‌اند قرار نگیرند.

